

Socialpolitikken går baglæns

Skrevet af: **Kit Aastrup** | Offentliggjort: 15. februar 2017

Socialpolitikken i Danmark ligner mere og mere den socialpolitik, der blev ført i det nittende århundrede, hvor dem, der ikke kunne klare sig selv, blev foragtet og frataget almindelige rettigheder i samfundet.

Da Grundloven trådte i kraft i 1848 var det meningen, at der i hver egn skulle vælges en agtet og respekteret mand, der kunne repræsentere egnen i Folketinget. Det var som regel en af de rigeste jordejere, der blev valgt. Først senere viste der sig forskellige politiske holdninger. Bønderne sluttede sig sammen og dannede partiet Venstre i 1870 som en modsætning til godsejerne (Højre) og De Nationalliberale. 1800-tallets socialpolitik var domineret af borgerlige partier, Højre og Venstre, ofte således at bønderne i landsognene var i modsætning til Ministeriet i København, som sandsynligvis var domineret af de Nationalliberale.

I den sidste halvdel af 1800-tallet begyndte industrialiseringen af Danmark, og det medførte en vandring fra land til by og endda videre til Amerika, som mange danskere udvandrede til. Det brød de tidligere familiemønstre op, og behovet for en samfundsmæssig forsørgelse af gamle, syge, handicappede og arbejdsløse steg. Derfor blev der fra omkring 1857 bygget mange fattiggårde over hele landet. Det var institutioner, der senere blev til forsorgshjem og arbejdsanstalter.

Partiet Venstre førte en hård og uforsonlig linje overfor "de trængende", som til en vis grad blev modgået af partiet Højre, der havde en mere faderlig holdning overfor de fattige. Eksempelvis var det venstrebøndernes krav, at midlertidigt trængende skulle være forpligtet til at lade sig indlægge på en fattiggård, at fattiggårdsforstanderen skulle have hals- og håndsret over de indlagte lemmer (magt til både at straffe og dræbe), at fattigvæsenet skulle have ret til at bortsælge den fattiges ejendele og at fattigvæsenet skulle have ret til mod den fattiges vilje, at udleje hans/hendes arbejdskraft til andre. Det blev imidlertid afvist af embedsmændene i København.

Perioden i slutningen af 1800 tallet var præget af liberal ideologi: at pengene ligger bedst i borgernes lommer, at enhver er sin egen lykkes smed og at staten kun i yderste nødstilfælde skal træde til med forsørgelse til samfundets nødlidende og trængende. De fattige skal på forskellig måde straffes og ydmyges hvis de ikke kan klare sig selv.

Nye folkelige bevægelser

Arbejderbevægelsen opstod i byerne og husmandsbevægelsen og højskolebevægelsen på landet. Den første Internationale Arbejderforening blev dannet i 1871, og den blev til en egentlig partiorganisation, Socialdemokratisk forbund i 1878. De første to folketingsmedlemmer blev valgt i 1884, men partiet kom først i regering i 1924. På det tidspunkt var partiet blevet delt i et socialdemokratisk parti og et kommunistisk parti.

Arbejderbevægelsen fik en kolossal betydning for almindelige lønarbejdere. Fagbevægelsen beskæftigede sig med arbejdernes løn og arbejdsforhold og boligbevægelsen med at skaffe gode og billige boliger til familier med små indtægter. Den politiske del i Folketinget tog Socialdemokratiet sig af. Husmandsbevægelsen på landet fik ikke på samme måde politisk repræsentation, men en del husmænd valgte at slutte sig til det Radikale Venstre. Partiet opstod i 1905 efter en række folketingsmedlemmer fra Venstre var blevet ekskluderet på grund af uenigheder om forsvars- og fredspolitik.

Socialpolitikken ændrede sig langsomt, dels på grund af de store samfundsforandringer med en voksende arbejderbefolkning i byerne, og dels fordi Socialdemokratiet fik mere og mere politisk magt. Det var især kravet om lighed, som gjorde den store forskel. Lighed for Socialdemokratiet betød nemlig ikke bare lige muligheder, det betød også, at alle mennesker havde lige værd og lige ret til en indholdsrig tilværelse.

Sociale forbedringer i 1900-tallet

Fra slutningen af 1800 tallet og op gennem 1900 tallet til ca. 1989 blev sociallovgivningen reformeret og forbedret mange gange., et par enkelte eksempler er Aldersrenteloven af 1922 og Socialreformen i 1933. Lovgivningen omfattede hele befolkningen, og den blev hovedsagelig finansieret gennem skatter. Det skyldtes socialdemokratiets indflydelse på samfundsudviklingen, idet det hovedsageligt var socialdemokratiske værdier og menneskesyn, der var bærende bag de mange reformer, der blev vedtaget i Folketinget. Det kulminerede med Bistandsloven, der byggede på Socialforskningsinstituttets undersøgelser og Socialkommissionens overvejelser i 1960'erne. Den blev vedtaget i 1974 og trådte i kraft i 1976. Det var en meget progressiv og gennemtænkt lov, der satsede på professionelt socialt arbejde og hjælp til at vende tilbage til arbejdsmarkedet gennem blandt andet revalidering.

Efter murens fald i 1989 var det som om Socialdemokratiet mistede pusten og overgav sig til nyliberalismen. Selv om Socialdemokratiet havde regeringsmagten fra 1992-2001 ændrede socialpolitikken sig i retning af mere tvang og kontrol. Aktiviseringstvung blev første gang indført af den radikale socialminister Åse Olesen i 1989, og den er siden blevet gradvist udvidet til nu at omfatte alle grupper af kontanthjælpsmodtagere inklusiv flygtninge. Der er blevet lagt overdreven vægt på beskæftigelsespolitikken med nedskæringer og besparelser til følge overfor "de uproduktive", børn, handikappede, ældre m.fl.

Regeringsmagten hos de borgerlige

Siden 2001 har de borgerlige med Venstre i spidsen haft regeringsmagten kun afbrudt af en enkelt periode med Helle Thorning-Schmidt som statsminister fra 2011-2015. Den betød ingen ændring af synet på arbejdsløse, syge og andre, der står udenfor arbejdsmarkedet. De er blevet jagtet og hetzet imod på en meget ubehagelig måde. Hvem kan ikke huske kontanthjælpsmodtageren Karina og "dovne" Robert.

Samtidig har EU fået en afgørende betydning for socialpolitikken. Da Helle Thorning-Schmidt blev statsminister i 2011 drog hun dagen efter til Berlin, hvor hun underskrev Finanspagten. Det er en uopsigelig aftale om, at Danmark underlægger sig de samme økonomiske krav som Eurolandene (for at stabilisere Euroen, selv om vi jo ikke har Euroen i Danmark). Det betyder detaljerede budgetkrav til finansieringen af de sociale udgifter, (understøttelse, sygedagpenge og pensioner blandt andet.) Endvidere skal EU forhåndsgodkende statsbudgettet hvert år, inden det vedtages. De barske nedskæringer på det sociale område skyldes overvejende budgetkravene fra EU.

Således er Danmark begyndt at føre en meget liberalistisk socialpolitik, dels på grund af en (gammel)liberal regering i Danmark, og dels på grund af EU's nyliberale politik.

Dette er sket mens både den borgerlige Venstre regering og den socialdemokratiske regering har snakket meget om, at de vil bevare velfærdssamfundet. Det er nemlig populært hos vælgerne, men det har været rent spil for galleriet, for velfærden er systematisk blevet nedbrudt på alle områder i en længere årrække. Bistandsloven blev afskaffet og erstattet af 3 andre love i 1998, og de er igen blevet ændret og reformeret adskillige gange af både socialdemokratiske og borgerlige regeringer.

Der har ikke været ført en så liberalistisk socialpolitik siden 1800-tallet, og den er blevet gennemført af Venstre og Socialdemokratiet i forening under dække af mange forsikringer om at "vi skal bevare vort velfærdssamfund". Imens har Dansk Folkeparti kunnet vokse sig større og større, fordi de har en social profil, som tiltaler mange mennesker, også mange af dem, der ikke går ind for Dansk Folkepartis syn på muslimer, flygtninge og indvandrere.